

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ
FINANSAVIMO KONTROLĖS SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL POLITIKŲ SVEIKINIMŲ LAIKRAŠTYJE „TĖVYNĖ“**

2020 m. birželio 30 d. Nr. 3-55 (1.2)
Vilnius

1. Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) 2020 m. gegužės 19 d. gavo pranešimą (reg. Nr. 1-996 (7.9) dėl 2020 m. balandžio 11 d. laikraštyje „Tėvynė“ paskelbtų įvairių politikų sveikinimų. Pranešime prašoma pradėti tyrimą dėl paslėptos politinės reklamos ir nurodoma: *„prasidėjus politinei kampanijai balandžio 11 d. laikraštyje Tėvynė nepažymėta politikų Rasos Juknevičienės, Vitalijaus Satkevičiaus ir Povilo Žagunio politinė reklama. Visų kitų reklama pažymėta“*.

2. 2020 m. gegužės 21 d. VRK posėdžio metu nuspręsta pirmiau minėtą pranešimą perduoti tirti Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui.

3. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2020 m. balandžio 10 d.

4. Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama – valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa*.

5. Pagal Įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 2 punktą, *politine reklama nelaikoma politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, kandidatų veiklą, informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendume, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą*.

6. VRK 2018 m. birželio 19 d. sprendimu Nr. Sp-75 patvirtintos Rekomendacijos dėl politinės reklamos skleidimo politinės kampanijos laikotarpiu (toliau – Rekomendacijos). Rekomendacijų 4.9 papunktyje numatyta, kad rinkimų agitacijos laikotarpiu politinė reklama laikoma, *kai pernelyg dažnai skelbiami sveikinimai valstybės švenčių, atmintinų dienų ar kitomis progomis, nepaisant to, kad atitinkami pareigūnas, kandidatas (politinė partija) minėtomis progomis sveikindavo ir anksčiau, ir (arba) sveikinime pateikiamas partijos logotipas ar kandidato*

nuotrauka, ir (arba) rinkimų šūkis, ir (arba) sveikinimą pasirašo kaip kandidatas, politinės kampanijos dalyvis ir pan.

7. Nustatyta, kad nurodytame laikraštyje 2020 m. balandžio 11 d., tai yra 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu, paskelbti 7 įvairių politikų sveikinimai Velykų proga:

Eil. Nr.	Sveikina	Iliustracijos	Žymėjimas
1.	Panevėžio rajono savivaldybės meras Povilas Žagunis	asociatyvi iliustracija	Nėra
2.	Seimo narė Goda Burokienė	Seimo logotipas ir asociatyvi iliustracija	Nurodyta, kad apmokėta iš parlamentinių lėšų, ir užsakymo numeris
3.	Seimo narys Petras Nevulis	Seimo logotipas ir asociatyvi iliustracija	Nurodyta, kad apmokėta iš parlamentinių lėšų, ir užsakymo numeris
4.	Europos Parlamento narys Liudas Mažylis	asociatyvi iliustracija	Nėra
5.	Europos Parlamento narė Rasa Juknevičienė	nuotrauka, frakcijos logotipas ir asociatyvi iliustracija	Europos Parlamento narių skelbiama informacija žymimas frakcijos logotipu
6.	Seimo narys Bronislavas Matelis	nuotrauka ir asociatyvi iliustracija	Nurodyta, kad apmokėta iš parlamentinių lėšų, ir užsakymo numeris
7.	Panevėžio miesto savivaldybės tarybos narys, buvęs meras Vitalijus Satkevičius	nuotrauka ir asociatyvi iliustracija	Nėra

8. Visi sveikinimai pasirašyti nurodant einamas pareigas. Sveikinimuose kalbama ne tik apie šventes, bet ir pandemiją bei karantiną, tačiau nepateikiamos rinkimų programų nuostatos, rinkimų šūkiai, nenurodomos partijos, išskyrus Europos Parlamento narės sveikinime naudojamą frakcijos logotipą, kuris naudojamas žymint Europos Parlamento narių skleidžiamą informaciją. Pagrindinis skirtumas tarp šių 7 sveikinimų, kuris yra aktualus vertinant atitiktį VRK Rekomendacijų 4.9 papunkčiui, yra sveikintojo nuotrauka.

8.1. Vienas iš pranešėjo nurodytų nepažymėtų sveikinimų nebuvo iliustruotas nuotrauka (P. Žagunio). Atsižvelgiant į 8 punkte nurodytas aplinkybes ir Rekomendacijų 4.9 punktą, jis nelaikytinas politine reklama.

8.2. Du pranešėjo nurodyti nepažymėti sveikinimai (R. Juknevičienės ir V. Satkevičiaus) iliustruoti nuotraukomis. Taip pat nuotrauka iliustruotas ir Seimo nario B. Matelio sveikinimas, kuris pažymėtas kaip apmokėtas parlamentinėmis lėšomis. Dėl šių sveikinimų 2020 m. birželio 8 d. VRK išsiuntė paklausimus laikraščio „Tėvynė“ redakcijai (VšĮ JŪSŲ PANEVĖŽYS, (reg. Nr. 2-

580(7.9) ir politikams: R. Juknevičienei (reg. Nr. 2-578(7.9), B. Mateliui (reg. Nr. 2-576 (7.9) ir V. Satkevičiui (reg. Nr. 2-579(7.9).

9. 2020 m. birželio 22 d. gautas VŠĮ JŪSŲ PANEVĖŽYS atsakymas (VRK reg. Nr. 1-1401(7.9), kuriame nurodyta, kad:

9.1. „*Laikraštyje „Tėvynė“ nuolat politikai (Seimo nariai, Tarybų nariai ir kt.) sveikina skaitytojus viena ar kita proga (Kalėdomis, Naujais metais, Velykomis, Lietuvos Nepriklausomybės diena ir kt.)“*, „*Nuotraukomis sveikinimai būna iliustruojami ne visada*“;

9.2. „*R. Juknevičienės, B. Matelio sveikinimai buvo spausdinami užsakius politikų padėjėjams, kaip taip yra daroma kone visada*“. Už šiuos sveikinimus buvo apmokėta pagal galiojančius laikraščio „Tėvynė“ reklamos įkainius, apmokėti iš sveikinusių asmenų sąskaitų. „*V. Satkevičiaus sveikinimas spausdintas abiem pusėm sutarus, jog buvęs miesto meras, o dabar Panevėžio miesto tarybos narys nori pasveikinti skaitytojus*“, šis sveikinimas buvo nemokamas.

9.3. Į klausimą, kodėl sveikinimai politinės kampanijos laikotarpiu nebuvo pažymėti kaip politinė reklama ir nenurodytas finansavimo šaltinis, atsakyta „*Noriu pabrėžti, kad šių politikų sveikinimai (R. Juknevičienės, B. Matelio, V. Satkevičiaus) tikrai nebuvo jokia politinė reklama. Nei vienas iš šių politikų nedalyvavo (tuo metu) jokiose rinkimuose, nei kalbėjo, kad ketina dalyvauti. Vienas politikas buvo seniai išrinktas Seimo narys, kita – europarlamentarė, trečias – Tarybos narys. Net ir dabar¹, jei jie ketina dalyvauti rinkimuose, nėra registruoti kaip artėjančių Seimo rinkimų dalyviai. Tad jie ir nebuvo žymėti, kaip kad politinės kampanijos dalyvių*“.

10. 2020 m. birželio 9 d. gautas B. Matelio atsakymas (VRK reg. Nr. 1-1237(7.9), kuriame nurodyta, kad:

10.1. sveikinimas „Tėvynės“ laikraštyje buvo publikuotas jo iniciatyva, už jo publikavimą iš Seimo nario parlamentinei veiklai skirtų lėšų sumokėta 30 eurų;

10.2. „*Ankstesniais metais su įvairiomis šventėmis rinkėjus per žiniasklaidą sveikindavau kiekviena proga, tai yra labai dažnai. Nuo šių metų pradžios tai esu daręs tik du kartus – Kovo 11-ąją atkurtos valstybės proga ir per Velykas. Šiais metais nesu sveikinęs nei Vasario 16-osios, nei Motinos, Tėvo dienos ar kitomis progomis*“;

10.3. „*Kai sveikinimo „Tėvynės“ laikraštyje išvakarėse man buvo atsiųstas maketas, paprašiau savo padėjėjos <...>, kad paskambintų laikraščio valdančios bendrovės vadybininkei <...> ir paprašytų, jog būtų įrašytas tekstas „Politinė reklama“. Vadybininkė paaiškino, kad jų redakcija visuomet sveikinimus taip spausdindavo ir nematė problemos. Kai padėjėja paskambino antrą kartą, vadybininkė pasakė, kad laikraštis jau išsiųstas į spaustuvę ir nieko keisti nebeįmanoma*“.

¹ Atsakyme nurodyta jo data – 2020 m. birželio 19 d.

10.4. *„Kadangi mano šeima valdo laikraščio „Panevėžio kraštas“ akcijas, pats stengiuosi sau taikyti pačius aukščiausius elgesio standartus rinkimų kampanijos metu. Dėl to ne kartą esu skambinęs ir klausęs, kaip turėčiau elgtis vienu ar kitu atveju, kad nepažeisčiau įstatymų, tai ne kartą yra dariusi ir minėto laikraščio vadybininkė <...>. Apgailestauju, tačiau kaskart tiek žodžiu, tiek raštu VRK teiktos rekomendacijos buvo kitokios. Manau, kad dėl to ir galėjo kilti kažkoks nesusipratimas“.* Su atsakymu pateikta 2020 m. balandžio 11 d. publikuoto sveikinimo laikraštyje „Panevėžio kraštas“ kopija. Šis sveikinimas nebuvo iliustruotas Seimo nario nuotrauka;

10.5. Taip pat nurodoma, kaip buvo bandoma aiškintis dėl Seimo narių skleidžiamos informacijos žymėjimo:

10.5.1. Seimo narys telefonu klausė VRK Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus vedėjos Lina Petronienės, ar pasielgė teisingai, pažymėdamas vėlykinį sveikinimą kaip politinę reklamą. Atsakyta, kad *„ne visi tekstai gali būti priskirti prie politinės reklamos. Dar atkreipė dėmesį, kad prie sveikinimų ar Seimo nario ataskaitų už parlamentinę veiklą politiko nuotrauka neturėtų būti dominuojanti“.*

10.5.2. Vėliau išaiškinimo paprašė ir „Panevėžio krašto“ redakcija, nes nežinojo, kokių rekomendacijų laikytis spausdinant ne Seimo rinkimams skirtus Seimo narių ir kitų politikų tekstus. Susirašinėjimas pridedamas. Redakcija 2020 m. birželio 5 d. buvo klaususi apie Seimo nario sveikinimą be jo nuotraukos.

10.6. B. Matelis atkreipia dėmesį, kad *„visi politikai privalo laikytis įstatymų, poįstatyminių aktų ar išaiškinimų. Tačiau būna labai sunku tai daryti, kai nėra suformuota vieninga elgsenos praktika. Juk net ir žiniasklaidos redakcijoms reikės pateikti „Politinių reklamų“ ataskaitas, tačiau ar bus normalu, jeigu po tuo prierašu skelbiami tekstai bus apmokėti ne iš rinkimams skirtos specialiosios sąskaitos, o iš Seimo nario parlamentinei veiklai skirtų lėšų? Iš mano paaiškinimų matyti, kad mano elgesys Seimo rinkimų kampanijos metu buvo geranoriškas, korektiškas ir siekiantis aukščiausių elgesio normų. Nebuvo piktnaudžiaujama ir sveikinimų gausa“.*

11. 2020 m. birželio 10 d. gautas V. Satkevičiaus atsakymas (VRK reg. Nr. 1-1250(7.9), kuriame nurodyta, kad:

11.1. *„Sveikinimą Šv. Velykų proga manęs paprašė atsiųsti laikraščio redaktorius Erikas Petkevičius. Šis laikraštis yra spausdinęs ir ankstesnius mano sveikinimus. Pvz. Su Šv. Kalėdomis. Aš 2010 – 2015 metais esu 4,5 metų dirbęs Panevėžio miesto savivaldybės meru. Tuo laikotarpiu dirbau ir Panevėžio regiono Plėtros tarybos nariu, o t.t. 9 mėnesius dirbau šios tarybos pirmininku. Teko spręsti svarbius klausimus visoje apskrityje. Pažįstu daug žmonių visoje apskrityje, todėl maloniai sutikau juos pasveikinti metinių švenčių proga“;*

11.2. *„Už sveikinimus mokėti manęs neprašė“;*

11.3. „Sveikinimą redaktoriui nusiunčiau balandžio 9 d. 11:25. Dar rinkiminė kampanija prasidėjusi nebuvo. Aš tikėjausi, kad sveikinimas bus publikuotas balandžio 10 d. Manau, kad publikuodama vėliau, tokiu atveju pati redakcija turėjo pažymėti kaip politinę reklamą“;

11.4. „Esu publikavęs savo sveikinimus ir anksčiau“.

11.5. „Dėl dalyvavimo rinkimuose Daugiamandatėje rinkimų apygardoje, partija TS-LKD, kuriai aš priklausau, dar dabar tik ruošiasi sudaryti ir pateikti VRK kandidatų sąrašą. Aš planuoju nebūti tame sąraše, kurį TS-LKD pateiks VRK“;

12. 2020 m. birželio 10 d. gautas R. Juknevičienės atsakymas (VRK reg. Nr. 1-1254(7.9), kuriame nurodyta, kad:

12.1. „Kreipimasis, kuriame gyventojai sveikinami ir su artėjančia švente, laikraštyje „Tėvynė“ bus apmokėtas Europos Parlamento Europos Liaudies partijos frakcijos lėšomis. Kad tai – EP frakcijos pranešimas, liudija ir ELP logotipas laikraštyje“;

12.2. „Įvairių švenčių, įvykių metu nuolat sveikiname gyventojus įvairiose žiniasklaidos priemonėse ir socialinėje medijoje, taip pat ir laikraštyje „Tėvynė“;

12.3. „Šiomet vykstančiuose rinkimuose į Lietuvos Respublikos Seimą nedalyvauju“.

13. B. Matelis 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos savarankišku dalyviu registruotas 2020 m. gegužės 25 d. Dėl R. Juknevičienės ir V. Satkevičiaus registravimo savarankiškais politinės kampanijos dalyviais partijos teikimas (prašymas) negautas.

13.1. Viešai skelbiamame sąraše² „TS-LKD kandidatai 2020 m. Seimo rinkimų sąrašo reitingavimui“ Vitalijus Satkevičius įrašytas 63 numeriu, R. Juknevičienė neįrašyta. Po reitingavimo paskelbtame sąraše³ V. Satkevičius įrašytas 85 numeriu.

14. B. Matelio, kuris registruotas savarankišku politinės kampanijos dalyviu, ir V. Satkevičiaus, kurį planuojama kelti kandidatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje, politinės kampanijos laikotarpiu (balandžio 11 d.) laikraštyje „Tėvynė“ paskelbti sveikinimai, iliustruoti jų nuotraukoms, atitinka Rekomendacijų 4.9 papunktį, todėl laikytini politine reklama.

15. B. Matelio sveikinimas pažymėtas nurodant finansavimo šaltinį, atskirtas nuo kitos skleidžiamos informacijos. Toks žymėjimas dalinai atitinka nustatytą politinės reklamos žymėjimo tvarką, trūksta žodžių „Politinė reklama“. V. Satkevičiaus sveikinimas nepažymėtas, paskelbtas neatlygintinai.

16. Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytas draudimas rinkimų agitacijos kampanijos etapu skleisti politinę reklamą neatlygintinai, išskyrus diskusijų laidas.

² <https://kandidatai.tsajunga.lt/>

³ <http://rezultatai.tsajunga.lt/?fbclid=IwAR2VByQZ8O2KCGgVoy4onD8wH3SWSCcDTEKGsZn8gw9XW4MVmisfoYUL1h8>

17. Įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad *politinės kampanijos laikotarpiu iki rinkimų ar referendumo galutinių rezultatų paskelbimo viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai politinę reklamą gali skleisti tik pagal visiems politinės kampanijos dalyviams vienodus įkainius ir sąlygas, pateiktus Vyriausiajai rinkimų komisijai ne vėliau kaip likus 30 dienų iki rinkimų ar referendumo dienos*. Pasiteiravus el. paštu redakcijos, kiek būtų kainavę B. Matelio ir V. Satkevičiaus sveikinimai politinės reklamos įkainiais, gautas atsakymas, kad B. Matelio sveikinimas būtų kainavęs 110 Eur, V. Satkevičiaus – 58 Eur. Šios išlaidos laikytinos šių kandidatų politinės kampanijos išlaidomis. Kadangi V. Satkevičių numatoma kelti kandidatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje, jo politinės kampanijos išlaidos apmokamos savarankiško dalyvio – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų lėšomis.

18. Įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad visos politinės kampanijos pajamos ir politinės kampanijos išlaidos ar prisiimti finansiniai įsipareigojimai registruojami politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštyje. To paties straipsnio 7 dalyje numatyta, kad politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje, vadovaujantis VRK patvirtintu Politinės kampanijos finansavimo ataskaitos pildymo ir pateikimo tvarkos aprašu, nurodomos visos politinės kampanijos pajamos ir išlaidos bei prisiimti įsipareigojimai (pagal išlaidų grupes).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

1. Nepripažinti politine reklama Panevėžio rajono savivaldybės mero Povilo Žagunio 2020 m. balandžio 11 d. laikraštyje „Tėvyne“ publikuoto sveikinimo Velykų proga.

2. Pripažinti politine reklama 2020 m. balandžio 11 d. laikraštyje „Tėvynė“ publikuotus Bronislovo Matelio ir Vitalijaus Satkevičiaus sveikinimus Velykų proga.

3. Pripažinti 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos išlaidomis sveikinimų skelbimo išlaidas politinės reklamos įkainiais:

3.1. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Nevėžio rinkimų apygardoje Nr. 28 kandidato Bronislovo Matelio (S) – 110 Eur;

3.2. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (S) – 58 Eur (už Vitalijaus Satkevičiaus sveikinimą).

4. Pavesti Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui papildyti 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitas ir Politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraščius 3 punkte nurodytomis išlaidomis.

Skyriaus vedėja

Lina Petronienė